

Abstrakt

Předkládaná práce si klade za cíl sledovat proměny života, identity a loajality obyvatel Dvora Králové nad Labem během první světové války. Prvním krokem je popsat hospodářství, samosprávu a státní správu ve městě, které se zásluhou výrazné industrializace v posledních předválečných dekádách dynamicky rozvíjelo. Válečné hospodářské potíže, bída a nedostatečné zásobování se společnými silami snažila mírnit státní správa a samospráva, které spolupracovaly na udržení pořádku dokonce i v převratových dnech r. 1918. Okresní Národní výbor sice dokázal prosadit odvolání okresního hejtmána, ale poté byla zachována správní kontinuita okresního hejtmanství. Demokratizace volebního práva změnila rozložení politických sil ve městě, ale vítězství československých socialistů a druhé místo národních demokratů (v rozporu s celostátními výsledky) dokládá zachování dominance národního citění voličů. Druhým krokem je analýza soudobého tisku. Dvoje noviny postupně zanikly (jedny mezitím zveřejnily ruský manifest), ale třetí přečkaly celou válku a staly se svědkem proměn cenzury a propagandy. Třetím krokem je výzkum místního školství, které odráží státní propagandu, „mobilizaci“ zázemí ve prospěch válečného úsilí, strádání nedostatkem potravin i uhlí a odvádění pedagogů i nejstarších středoškolských studentů do armády. Závěrečným krokem je analýza projevů identity, a to zvláště formou deklarace loajality. V této otázce se projevil už předválečné spory mezi Čechy, Němci a židy. Stát pečoval o zachovávání loajality k Rakousku-Uhersku, zvláště oslavami a návrhy ocenění. Zprvu disciplinovaný vztah místních obyvatel k rakouskému státu se postupně měnil vlivem krize legitimacy státu zodpovědného za válku a selhávání zásobování. Od ledna 1918 bylo město (obecní orgány i demonstranti) zcela na straně českého národního hnutí a požadovalo vznik nového státu. Tak vzniká nová loajalita. Výrazně nadprůměrný ohlas vzniku Československé církve ve Dvoře Králové nad Labem dokládá nadprůměrnou sílu zdejšího českého národního hnutí. Přesto je ve městě výrazná kontinuita s předchozím vývojem (osoby, hospodářství, podoba oslav, dominance mužů nad ženami). Projevy dobové identity jsou zjišťovány i z pomníků a názvů ulic a náměstí.

Klíčová slova: 1. světová válka, Češi, Němci, židé, identita, loajalita, tisk, školství, oslavy, pomníky, Dvůr Králové nad Labem